

Wezep, Bovenheigraaf
(Gemeente Oldebroek, Gld.)

Een Inventariserend
Archeologisch Veldonderzoek
Steekproefrapport 2010-04/12

*Wezep, Bovenheigraaf
(Gemeente Oldebroek, Gld.)
Een Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek*

Een onderzoek in opdracht van
Prins Project bv

Steekproefrapport 2010-04/12
ISSN 1871-269X
auteur: drs. J.M.G. Bongers (fysisch geograaf)
autorisatie: dr. J. Jelsma (register senior KNA-
archeoloog)

De Steekproef werkt volgens de Kwaliteitsnorm
Nederlandse Archeologie 3.1

Foto's en tekeningen zijn gemaakt door de
Steekproef bv, tenzij anders vermeld.

© De Steekproef bv, Zuidhorn, mei 2010

Niets uit deze uitgave mag worden
vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt zonder
bronvermelding.
De Steekproef bv aanvaardt geen
aansprakelijkheid voor eventuele schade
voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of
het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

De Steekproef bv
Archeologisch Onderzoeks- en Adviesbureau
Hogeweg 3
9801 TG Zuidhorn

<i>telefoon</i>	050 - 5779784
<i>fax</i>	050 - 5779786
<i>internet</i>	www.desteckproef.nl
<i>e-mail</i>	info@desteckproef.nl
<i>kvk</i>	02067214

Inhoud

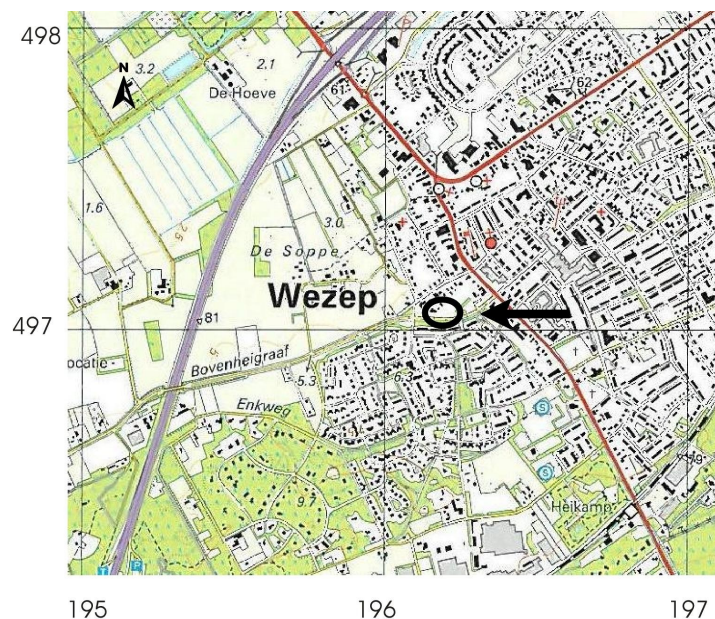
Samenvatting.....	1
Aanleiding en doel (KNA 3.1 LS01).....	2
Locatiebeschrijving (KNA 3.1 LS02).....	2
Resultaten bureauonderzoek.....	3
Aanpak veldonderzoek (KNA 3.1 VS01).....	3
Resultaten veldonderzoek (KNA 3.1 VS02, VS03).....	4
Conclusies en advies.....	6

- Appendix:
- archeologische periodes
 - boorstaten
 - laagbeschrijvingen boringen volgens Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode

Samenvatting

In verband met geplande woningbouw heeft een inventariserend archeologisch veldonderzoek plaatsgevonden aan de Bovenheigraaf te Wezep, gemeente Oldebroek, provincie Gelderland. Ten behoeve van de nieuwbouw zullen graafwerkzaamheden plaatsvinden. Doel van het onderzoek is vast te stellen of in het gebied archeologische waarden aanwezig zijn die door de werkzaamheden bedreigd worden. Het onderzoek bestaat uit een veldonderzoek. Een bureauonderzoek is eerder uitgevoerd en gerapporteerd. Bij het veldonderzoek zijn zes boringen verricht om archeologische indicatoren op te sporen en om de gaafheid van de bodem te bepalen.

Uit het veldonderzoek blijkt dat de kwaliteit van de bodem redelijk is. Er zijn twee scherven aardewerk opgeboord uit de periode ijzertijd, romeinse tijd of middeleeuwen. Mogelijk zijn geassocieerd met de scherven aardewerk archeologische grondsporen aanwezig. Het advies luidt om geen bodemingrepen te ondernemen die dieper reiken dan 40 centimeter beneden maaiveld. Indien toch diepere ingrepen nodig zijn, wordt geadviseerd om een proefsleufonderzoek uit te laten voeren. Een dergelijk onderzoek moet worden uitgevoerd door een daartoe bevoegd bureau volgens een vooraf goed gekeurd Programma van Eisen.

Figuur 1: Wezep op de topografische kaart, schaal 1:25.000¹. Het onderzoeksgebied aan de Bovenheigraaf ligt in de zwarte ovaal.

¹ Topografische Atlas Gelderland, schaal 1:25.000. ANWB. Den Haag, 2004.

Aanleiding en doel (KNA 3.1 LS01)

In opdracht van Prins Project bv, vertegenwoordigd door de heer M. Kanis, is een inventariserend archeologisch veldonderzoek uitgevoerd in een plangebied aan de Bovenheigraaf te Wezep (zie Figuur 1). De aanleiding voor het onderzoek is geplande woningbouw. Daarvoor zullen bodemingrepen nodig zijn waarvan de exacte diepte op het moment van het onderzoek nog niet bekend was. Deze ingrepen kunnen eventueel aanwezige archeologische grondsporen verstoren.

Het onderzoek bestaat uitsluitend uit een inventariserend veldonderzoek. Een bureauonderzoek is eerder uitgevoerd en gerapporteerd². Daarbij is een archeologisch verwachtingsmodel van het gebied gemaakt. Tijdens het veldonderzoek is dit model getoetst. Daartoe is gezocht naar archeologische indicatoren en is bepaald wat de gaafheid van de bodem is.

Locatiebeschrijving (KNA 3.1 LS02)

Het onderzoeksgebied ligt in de bebouwde kom van Wezep (zie Figuur 1). Het terrein grenst zuidelijk aan de straat Bovenheigraaf. Westelijk grenst het terrein aan het pand Bovenheigraaf 170. Noordelijk en oostelijk grenst het perceel aan tuinen van woningen aan de Oranjeboomlaan. Het onderzoeksgebied was tijdens het onderzoek in gebruik als grasland (zie Figuur 2).

Figuur 2: Wezep, Bovenheigraaf: foto genomen in noordwestelijke richting.

² Steekproefrapport 2009-02/15. Wezep, Bovenheigraaf (gemeente Oldebroek, Gld.). Een Archeologisch Bureauonderzoek. E. van de Lagemaat & E. Schrijer. Zuidhorn, februari 2009.

Tabel 1: Wezep, Bovenheigraaf: administratieve gegevens.

provincie:	Gelderland
gemeente:	Oldebroek
plaats:	Wezep
toponiem:	Bovenheigraaf
bevoegd gezag:	Gemeente Oldebroek
opdrachtgever:	Prins Project bv
oppervlakte:	0,2 hectare
hoogte:	5 tot 6 meter + NAP
grenscoördinaten:	noord: 196,180 / 497,110 west: 196,145 / 497,085 oost: 196,240 / 497,050 zuid: 196,205 / 497,045
kaartblad:	27B
onderzoeksmeldingsnr:	40556
onderzoeksdiepte:	120 centimeter beneden maaiveld
uitvoeringsperiode:	22 april 2010
beheer documentatie:	De Steekproef bv, provincie Gelderland, E-depot en RCE

Resultaten bureauonderzoek

In februari 2009 is een bureauonderzoek uitgevoerd door De Steekproef¹. Plangebied Wezep, Bovenheigraaf ligt aan de voet van de Veluwe. De bodem is er gekarteerd als loopodzolgrond. Dat betekent dat in het verleden langdurig droge omstandigheden geheerst hebben. De bodem heeft volgens de bodemkaart een relatief dikke humeuze bovenlaag van 30 tot 50 centimeter, waarschijnlijk als gevolg van latere ophoging met plaggen ten behoeve van de bodemvruchtbaarheid. Op historische kaarten uit de 19^e en 20^e eeuw maakt het perceel deel uit van een akkercomplex. Binnen een kilometer rondom het terrein zijn geen archeologische waarden gemeld. Het archeologisch verwachtingsmodel luidt dat bewoningsresten mogelijk zijn uit alle archeologische periodes.

Aanpak veldonderzoek (KNA 3.1 VS01)

Het veldonderzoek is uitgevoerd op 22 april 2010. Er zijn zes verkennende boringen verricht. De boringen zijn zo gelijk mogelijk verspreid over het terrein (zie Figuur 3). De boordichtheid bedraagt circa dertig boringen per hectare.

Figuur 3: Wezep, Bovenheigraaf: boorpuntenkaart. Het onderzoeksgebied is aangegeven door een onderbroken lijn. De genummerde punten geven de ligging van de zes boringen weer.

De boringen zijn verricht met een edelmanboor van twaalf centimeter doorsnede. De opgeboorde grond is gezeefd op een zeef met mazen van vier millimeter om vast te stellen of er artefacten in aanwezig zijn zoals bewerkt vuursteen of scherven aardewerk. De boringen zijn gezet tot een diepte van 1,2 meter beneden maaiveld. De resultaten van de boringen zijn opgenomen in de Appendix in de vorm van boorstaten en laagbeschrijvingen.

Van de boringen zijn de RD-coördinaten bepaald met behulp van GPS. De hoogtes van de boringen zijn bepaald met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland. Op het terrein was geen veldkartering mogelijk door de dichte begroeiing met gras. De vondstzichtbaarheid was slecht (zie Figuur 2).

Resultaten veldonderzoek (KNA 3.1 VS02, VS03)

In het plangebied aan de Bovenheigraaf te Wezep is een relatief dikke bouwvoor aanwezig van gemiddeld circa 65 centimeter. De oorzaak van deze

relatief grote dikte is hoogstwaarschijnlijk plaggenbemesting. Echter een onderscheid binnen deze laag in een tegenwoordige bouwvoor en een oudere, onderliggende cultuurlaag kon niet worden gemaakt. Onder de bouwvoor is bij boringen 3, 4 en 6 een restant van een podzolbodem aangetroffen in de vorm van een bruine inspoelingshorizont (B en BC). Bij boring 5 was ook een bruine laag aanwezig op een diepte van 75 tot 85 centimeter (zie Figuur 4). Mogelijk is het een podzolrestant, mogelijk een fossiele cultuurlaag. In de noordelijke hoek bij boring 2 is de bodem verstoord tot in het gele zand van de C-horizont. Algemeen is de kwaliteit van de bodem in het plangebied toch redelijk te noemen.

Figuur 4: Wezep, Bovenheigraaf: opgeboord zand van boring 5 in zeef. Linksonder in de zeef zit het donkergrijsbruine zand van de bouwvoor, rechtsboven zit het gele zand uit de ondergrond. Rechtsonder in de zeef zit bruin zand dat van tussen beide lagen afkomstig is. Mogelijk is het een fossiele cultuurlaag, mogelijk is het een restant van een podzolbodem.

Bij boring 4 zijn twee scherven van hetzelfde type aardewerk opgeboord (zie Figuur 5). Het is niet zeker uit welke laag de scherven afkomstig zijn. De scherven dateren waarschijnlijk uit de periode ijzertijd, romeinse tijd of middeleeuwen. Door het sterk verweerde karakter is een nadere duiding niet mogelijk. Mogelijk zijn de scherven in het verleden ten behoeve van de bodemvruchtbaarheid aangevoerd samen met bijvoorbeeld stalmest. Het is echter ook mogelijk dat de scherven afkomstig zijn van bewoning op het terrein zelf. In het laatste geval kunnen geassocieerd met de scherven

archeologische grondsporen aanwezig zijn zoals van huisplattegronden, waterputten en dergelijke. Door de redelijke kwaliteit van de bodem kunnen archeologische grondsporen ook in redelijke staat verkeren.

Figuur 5: Wezep, Bovenheigraaf: vondsten. Beide scherven zijn afkomstig van boring 4, coördinaten 196,181 / 497,057, diepte 0 - 110 centimeter. De scherven zijn gemagerd met zand. Ze dateren waarschijnlijk uit de ijzertijd, de romeinse tijd of de middeleeuwen.

Conclusies en advies

In plangebied Bovenheigraaf te Wezep is een plaggendeek aanwezig. De kwaliteit van de bodem is algemeen redelijk. Er zijn twee scherven aardewerk opgeboord die dateren uit de periode ijzertijd, romeinse tijd of middeleeuwen. Mogelijk zijn de scherven afkomstig van bewoning ter plaatse tijdens de genoemde periodes. In dat geval zullen geassocieerd met de scherven archeologische grondsporen aanwezig zijn zoals van palen, kuilen, putten en dergelijke. Door de redelijke kwaliteit van de bodem, kunnen de sporen ook in redelijke staat verkeren. Een eventuele vindplaats zou van extra belang zijn, doordat van binnen een kilometer omtrek rond het gebied geen archeologische waarden gemeld zijn.

Wij adviseren bij de geplande woningbouw geen graafwerkzaamheden te ondernemen die dieper reiken dan 40 centimeter beneden het maaiveld. Als toch diepere ingrepen nodig zijn, adviseren wij het terrein nader te onderzoeken door middel van een proefsleuf. Een dergelijk onderzoek dient te worden uitgevoerd door een daartoe bevoegd onderzoeksbureau volgens een vooraf door de bevoegde overheid goed gekeurd Programma van Eisen (PvE). Als ingrepen nodig zijn van slechts enkele decimeters meer dan de genoemde 40 centimeter, kan een proefsleufonderzoek worden vermeden door eerst een laag zand op te brengen.

Voor alle toekomstige graafwerkzaamheden geldt dat als archeologische grondsporen worden aangetroffen en / of archeologische vondsten worden gedaan, hiervan direct melding moet worden gemaakt bij de gemeente Oldebroek conform de Monumentenwet 1988 artikelen 53 en 54.

Appendix

Wezep, Bovenheigraaf

- archeologische periodes
- boorstaten
- laagbeschrijvingen boringen volgens
Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode

Archeologische periodes

paleolithicum:		ijzertijd:	
paleolithicum vroeg:	tot 300.000 BP	ijzertijd vroeg:	800 - 500 vC
paleolithicum midden:	300.000 - 35.000 BP	ijzertijd midden:	500 - 250 vC
paleolithicum laat:	35.000 BP - 8.800 vC	ijzertijd laat:	250 - 12 vC
paleolithicum laat A:	35.000 - 18.000 BP	romeinse tijd:	
paleolithicum laat B:	18.000 BP - 8.800 vC	romeinse tijd vroeg:	12 vC - 70 nC
mesolithicum:		romeinse tijd vroeg A:	12 vC - 25 nC
mesolithicum vroeg:	8.800 - 7.100 vC	romeinse tijd vroeg B:	25 - 70 nC
mesolithicum midden:	7.100 - 6.450 vC	romeinse tijd midden:	70 - 270 nC
mesolithicum laat:	6.450 - 4.900 vC	romeinse tijd midden A:	70 - 150 nC
neolithicum:		romeinse tijd midden B:	150 - 270 nC
neolithicum vroeg:	5.300 - 4.200 vC	romeinse tijd laat:	270 - 450 nC
neolithicum vroeg A:	5.300 - 4.900 vC	romeinse tijd laat A:	270 - 350 nC
neolithicum vroeg B:	4.900 - 4.200 vC	romeinse tijd laat B:	350 - 450 nC
neolithicum midden:	4.200 - 2.850 vC	middeleeuwen:	
neolithicum midden A:	4.200 - 3.400 vC	middeleeuwen vroeg:	450 - 1.050 nC
neolithicum midden B:	3.400 - 2.850 vC	middeleeuwen vroeg A:	450 - 525 nC
neolithicum laat:	2.850 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg B:	525 - 725 nC
neolithicum laat A:	2.850 - 2.450 vC	middeleeuwen vroeg C:	725 - 900 nC
neolithicum laat B:	2.450 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg D:	900 - 1.050 nC
bronstijd:		middeleeuwen laat:	1.050 - 1.500 nC
bronstijd vroeg:	2.000 - 1.800 vC	middeleeuwen laat A:	1.050 - 1.250 nC
bronstijd midden:	1.800 - 1.100 vC	middeleeuwen laat B:	1.250 - 1.500 nC
bronstijd midden A:	1.800 - 1.500 vC	nieuwe tijd:	
bronstijd midden B:	1.500 - 1.100 vC	nieuwe tijd A:	1.500 - 1.650 nC
bronstijd laat:	1.100 - 800 vC	nieuwe tijd B:	1.650 - 1.850 nC
		nieuwe tijd C:	1.850 - heden